

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

SEPTEMBER

VITA S. LVPI SENONENSIS EPISCOPI, MUTATO

STYLO EX PERVETVSTO MS. CO-

DICE PER F. LAVR. SVRIVM DE-

*Scripta. Auctoris nomen non extat,
sed est fide digna.*

ANCTORVM res preclare gestas literis comenda-
re, Raphaël Archangelus nos docet, dicens ad Tobiam: Septēbris 1.
Cap. 1.
Tob. 12. Sacramentum regis abscondere, bonum est: opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum est. Prouocat etiam nos ad hoc lucerna mundi Hieronymus Hierony-
mus, lucer-
na mundi. exemplo suo: qui preter interpretationem noui & veteris Testamenti, vitas anachoretarum Pauli, Hilarionis, Malchi & aliorum, florentissimo exaratas stylo, ad posteritatis notitiam transmisit. Etsi autem humanis encomijs non indigent sancti, quos Christi presentia illustrat, & aula paradisi Angelicaque societas obtinet: at fidei tamen propagantur incrementa, cum Christus

per fideles seruos suos magna populis miracula declarasse docetur. E quibus etiam est Lupus beatissimus, cuius vitam commemorare instituimus: qui in clytis parentibus & quadam ex parte genus suum ad reges referentibus ortus est in territorio Aurelianensi, ad Ligerim flumen sito. Pater eius Betto, mater Austregildis dicta est, cui S. Lupi ge-
nus.
Parentes. ab auunculo Aigæ cognomentum accessit.

Cumque ex diuina reuelatione cognouissent, quod proles ex ipsis nascitura, quandoque in dignum Deo pontificem euaderet, mox editum in hanc lucem paruulum, mater lactis alimonia enutriuit. Cunarum autem exacto tempore, studijs literarum admoendum curarunt: vbi tum breui in illo lampas caelestis gratiae adeo se declarauit, ut omnes suos condiscipulos anteiret, & tum splendore sapientiae, tum facundia Quidam,
haud scio,
quam bene,
volunt hos
ipsum S. Lu-
pi fuisse fra-
tres. ubertate longè superaret. Erant verò matri eius fratres duo, Austrenus & Aunarius, venerandi antistites, ille Aurelianensis, hic Antisiodorensis, qui etiam virtutum signis clarus exiit. Ij cernentes puerum Lupum sacrae religioni addictum, & erga Christi iussa exequenda studiosum, in Clerum eum cooptarunt. Itaque aetate in crescente coepit diuina officia accuratè persolvere, ore mellifluis sacras cantiones depromere, multa abstinentia rebellem carnem edomare, assiduis precibus sanctorum martyrum sepulcra frequentare, afflictorum dolere inopia, sectari hospitalitatem, charitate feruere, in eleemosynas incumbere, mundum aspernari, ac toto pectore ad caelestem illum paradisum aspirare.

Crescente interim fama sanctitatis illius, & longè lateque peruagante, boni omnes Cap. 3.
S. Lupus
creatur Se-
nonum Epi-
scopus. magno eius amore afficiebantur. Mox igitur, ut Arthemius Senonum Episcopus desijt esse in humanis, Clerus & populus eius vrbs egit apud Regem, ut S. Lupus ei successor institueretur. Ita ergo iutu diuino in ea sede collocatus, virtutibus egregie pollere, & miraculis coruscare visus est. Quamobrè omnes agebant gratias elementissimo Deo, quod Senones talem accepissent antistitem, virtutibus insignem, Clero populoque charum, iustitia conspicuum, virginitate venerabilem, ieiunijs editum, eleemosynis largum, vigiliarum patientissimum, doctrina sancta copiosum, denique corpore quidem degentè in terris, sed iam meritis inter Angelos versantem.

Accidit autem nocte quadam, ut peruigil in precibus staret ad limina basilicae beati Aniani. Fores enim diligentia custodum templi firmiter obserate, eum ab ingressu arcebant. Prostratus igitur in ipso limine, pias Domini aures pullat precibus attentissimis: & ecce derepentè calitùs amotis repagulis, patefcunt valuae, custodes ex- Cap. 4.
Istius Ania-
niviua habe-
tur 17. No-
uembri. citati,

A

citati,

citati, vident intrantem sanctum virum vultu roseo, oculis claritate superna radiantibus.

Cum ecclesie prædia in Aurelianorum territorio perlustraret, (Erat enim magna illi erga Sanctorum titulos dilectio, præcipue verò S. Columbæ, quæ duplicè à Christo obtinuit coronam, virginitatis & martyrij) animi sui benevolentiam non solum in amicos, sed in ipsos etiam hostes egregie declarabat: & quia Apostolus verissimè dixit, Omnes, qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patiuntur: quoscunque comperisset inuidia stimulante obrektionis feroces dentes in ipsum acere & defigere, illis singulari quadam humanitate consulere volens, optima quæque fercula & pocula illis curabat apponi, vilioribus sibi retentis, vt se pacis studiosum ostenderet, Christi Saluatoris iussu obtemperans, præcipientis discipulis suis, vt inimicos diligerent.

2 Tim. 3.
Benignitas
eius in ob-
trektatores.

Matth. 5.

Cap. 4.

Inuitarat quandoquæ permultos ad conuiuium: sed cum vinum omne in vsu pauperum distribuisset, non nisi vnus vini modius supererat. Inter bibendum igitur, quod frequentes essent conuiuia, didicit ex pincerna vinum exhaustum. Tum ille multa fiducia fretus, ait coram omnibus: Credo equidem, quod Dominus meus Iesus Christus, qui nos in sancto Euangelio iubet considerare volatilia cæli, quod neque serant, neque congregant in horrea, & tamen pascantur à Deo, vt nostram possimus complere charitatem, citius nos consolabitur. Vix ea locutus erat, cum ecce nuncius à matre eius adest, dicens ei ad ciuitatis portas adesse viginti plaustra, quæ quingentos vini modios aduehant, à matre ipsius missos. Itaque fide confirmatus, non sine lacrymis & animi compunctione hortatur conuiuas, vt discant bene sperare in Domino: simulque iubet vinum recumbentibus inferri.

Matth. 6.

Cap. 5.

Per id tempus Theodoricus Rex cum Brunichilde auia, Burgundiæ regnum administrabat. Ex eius aula venit ad sanctum Episcopum Fulcarius vir illustris & Aurelianorum Comes, ea causâ beato viro præcipue addictus, quod pater eius Berto ipsum è sacro fonte suscepisset: indicauitque illi, quod in palatio audisset quosdam de illo sinistre loquentes, tanquam qui ancillam Dei Verosiam, antecessoris eius Arthemij filiam, immoderatus amare videretur. Cui vir sanctus aduersum illa obrektionum tela, Euangelici sermonis scutum opposuit, commemorans illam sententiam Saluatoris: Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes. Gaudete & exultate: quoniam merces vestra copiosa est in cælis: moxque inspectante Comite illo, eandem Christi ancillam deosculans: Nihil, inquit, nocent homini dicta aliorum, quem propria non maculat conscientia. Ego verò, qui Regis æterni amore istam ex animo diligo, terrenum principem ea causâ mihi haudquaquam puto formidandum. Cum enim vir sanctus non ignoraret Christi eam virginem Dominum feruenter amare, mente castissima coram oculis Dei diligebat eam. Nec voluit propterea hominibus placere, cui summoperè cura erat, vt intrinsecus Domino placeret, sciens ab Apostolo dictum: Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem. Nec poterat pudore affici aut erubescere, quem inuiolatæ conscientie testis defendebat.

Matth. 5.

Contemnit
hominum
obrektioni-
ones.

Galat. 1.

Mortuo autem Theodorico principe, Rex Clotarius in Burgundiam veniens, hostili manu armatum Blidebodem ducem misit in Senones. Illo ergo tela atrociter in oppidum vibrante, sanctus Episcopus in Domino fidens, ad protomartyris Stephani ædem se contulit: cumque ad conuocandum populum signum ecclesie tangeret, viribus hostes destituti, tantoque sunt terrore correpti, vt nullam sibi salutis spem superesse putarent, nisi fuga sibi consulere. Ità vir sanctissimus, dum instar Moyfi ad cælum tollit manus, hostes profligat. Tua sunt hæc opera, Domine Iesu, cuius in sanctis omnibus est prædicanda virtus & potentia, qui in te sperantes, absque clypeo & hasta seruas clementia tua. Postquam verò Clotarius Burgundiæ regnum obtinuit, Farulphum virium multa seculi dignitate pollentem, ob regia negocia curanda eò ablegauit. Is à Regis latere digressus, eius iussa quamprimùm executurus, vbi prope Senones venit, multa animi indignatione cœpit permoueri, quod sanctus antistes ei cum muneribus obuiam non procederet. Deinde intrà urbem susceptus, toruo vultu beatum virum intuebatur: sed audiuit ab eo: Oportet semper obedire magis Deo, quam hominibus. Sacerdotis est, plebem regere, & principes seculi diuina præcepta docere. Itaque par est, illos ad eum potius accedere. Farulphus ira & furore percitus, multa ad Regem de sancto viro falsa retulit, adiutus etiam opera hominis nequissimi Medegifili,

Cap. 6.

Precibus su-
gat hostes.

Exod. 17.

li manu armatum Blidebodem ducem misit in Senones. Illo ergo tela atrociter in oppidum vibrante, sanctus Episcopus in Domino fidens, ad protomartyris Stephani ædem se contulit: cumque ad conuocandum populum signum ecclesie tangeret, viribus hostes destituti, tantoque sunt terrore correpti, vt nullam sibi salutis spem superesse putarent, nisi fuga sibi consulere. Ità vir sanctissimus, dum instar Moyfi ad cælum tollit manus, hostes profligat. Tua sunt hæc opera, Domine Iesu, cuius in sanctis omnibus est prædicanda virtus & potentia, qui in te sperantes, absque clypeo & hasta seruas clementia tua. Postquam verò Clotarius Burgundiæ regnum obtinuit, Farulphum virium multa seculi dignitate pollentem, ob regia negocia curanda eò ablegauit. Is à Regis latere digressus, eius iussa quamprimùm executurus, vbi prope Senones venit, multa animi indignatione cœpit permoueri, quod sanctus antistes ei cum muneribus obuiam non procederet. Deinde intrà urbem susceptus, toruo vultu beatum virum intuebatur: sed audiuit ab eo: Oportet semper obedire magis Deo, quam hominibus. Sacerdotis est, plebem regere, & principes seculi diuina præcepta docere. Itaque par est, illos ad eum potius accedere. Farulphus ira & furore percitus, multa ad Regem de sancto viro falsa retulit, adiutus etiam opera hominis nequissimi Medegifili,

Act. 5.

Principes
sacerdoti-
bus deferre
debent.

ad Regem de sancto viro falsa retulit, adiutus etiam opera hominis nequissimi Medegifili,

gisli, qui in S. Remigij suburbio monasterium tenens, sancti Episcopi locum occupare conabatur. Ijs ergo nefarijs viris regias aures incantantibus, Clotarius Rex commotus, beatum antistitem iubet exulare Vinemagi, qui est Neustriæ pagus. Traditus autem est Duci pagano Bosoni Landegisilo, qui eum relegauit in villam Andefaginam ad flumē Auciam, vbi erant templa prophana, quæ à decurionibus colebantur.

Vir sanctus cogitur exulare.

Ad eum locum vbi peruenit vir Dei, fruebatur in ea peregrinatione solatijs patriarcharum, eorum exempla commemorans, specialiter sancti Ioseph, cuius manus in cophino seruiuerunt. Gaudebat igitur in Domino, sentiens se à Deo missum ad populum incredulum rectè instituendum. Cùm enim cæcum quendam illic illuminasset, superbum illum, quem diximus, Ducem sanctæ Crucis signo subdidit, vndisque salutaribus expiauit: permultos quoque è Francorum exercitu, qui etiamnum gentilibus erroribus tenebantur, sacro baptismo illuminauit.

Cap. 7. Psal. 80.

Multos conuertit.

Interea temporis, diuina dextera id agente, ciues Senonenses zelo Dei permoti, dolentes impia crudelitate sibi ablatum pastorem suum, in basilica S. Remigij supradictum Medegisilum, iudæ sectatorem in magistri prodicione, acerba morte affecturunt. Atque ita infelix ille, poenitendi nullo spatio relicto, ad inferos demigravit. Ea tempestate in Tricassina ciuitate florebat sanctus Vuinebaudus, in basilica antiqui præfulis Lupi, apud eandem urbem quiescentis, Abbatis fungens ministerio sanctitate mirabili. Porro Senonica ecclesiæ Archidiaconus Ragnegisilus, populi precibus, immò verò Christi amore incitatus, à sancto Vuinibaudo precibus contendit, vt à Rege Clotario peteret, sancto Lupo ab exilio reuocari vt liceret, adque sedem reuertere suam, nè plebs pastore orbata, luporum faucibus exposita videretur. Fecit Vuinebaudus, vt rogatus erat: Rex eius precibus flectitur, mutat odium in benevolentiam, mittit à latere suo virum Dei Vuinebaudum, qui sanctum Episcopum reducat. Vbi in mutuos venere conspectus Lupus & Vuinebaudus, præ gaudio pariter fleuerunt. Vuinebaudus doluit ea sancti antistitis calamitate, eumque, dolorem inter mutua colloquia testabatur: audiuit verò rursus ab eo illud ex Apostolo: Non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis: itemque illud: Qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patientur.

Cap. 8.

S. Vuinebaudus Abbas.

Rom. 8.

2. Tim. 3.

Deinde simul se dant itineri, & beatus Vuinebaudus sanctissimum præfulem lætus Regis obtutibus repræsentat. Latatur Rex, & proceres omnes gratulantur tanti antistitis præsentia: contemplatusque eum Rex, pietate flexus, ad pedes eius humi prostratus, veniamque ab illo deprecatur. Cernens verò eum afflictum, corpus eius macie confectum, caput intonsum, barbamque minimè rasam ob cumulandum abstinentiæ rigorem: tremens & eiulans Rex, cum multo gemitu eius miseriam se reum fatetur, & sancti viri delatoribus dira imprecatur: iubetque eum honorificè tractari, comamque & barbam tonderi. Postquam autem suus ei decor redditus est, eius Clerum voluit Rex conuiuio interesse. Ibi tum, Christo agente, repentina conuersione cernere erat Regem ex persecutore factum ministrum beati viri, & suis manibus ei cibum porrigentem, qui antea illi penuriam attulerat. Rursus verò petens sui facinoris veniam, à sancto Episcopo leuatur è puluere, multaque ei offert munera, ecclesiæ vsibus profutura: atque ita demum iubet eum ad suam urbem se recipere. Quauis autem beatus vir Senones se conferret, at tamen Andefaginam, eius exilij locum, Christus ob eius merita, virtutum gratia crebro illustrauit: ita vt etiam illo iam paradysum obtinente, etiamnum virtus diuina illic operetur.

Cap. 9.

Restituitur ecclesiæ sue S. Lupus.

Rex ad pedes eius se abijcit &c.

Andefagina virtutum signis illustratur.

Porro autem inclyti sacerdotes Lupus & Vuinebaudus, Regi & proceribus eius valedicentes, sanctitatis inter se coniuncti nexibus, Lutetiam pertransiunt: & ecce multa reorum turba vinculis constricta, aut carceribus inclusa, eorum virtute soluitur, eisque obuiam progreditur. At postquam ad sua redijt beatus antistes, in castro Mileduno opportuna se illi mansio obtulit: sed repente horreum, vsque ad summum plenum, immanis flamma corripuit, nec potuit quisquam vllum tanto malo asferre remedium. Tum vir Dei in orationem prosternitur, fulmen in flammis illas vibrari cernitur, mox sopitur incendium, horreum nihil accipit detrimenti, Christus in pontifice laudatur, sacerdotis meritum agnoscitur. Obuiam deinde beatis viris Lupo & Vuinebaudo plebs Senonica egreditur cum hymnis & canticis, permultis præ gaudio flentibus, & in suas ædes sanctus Episcopus introducitur.

Cap. 10.

Vincti soluntur diuinitas.

Ignem precibus pellit.

Erat vir beatus in familiari colloquio iucundus, in obiurgatione seuerus, ad exhortandum efficax, prudens & moderatus in omnibus. Condolebat mœrenti, fouebat

Cap. 11.

inopem, confirmabat iustum, inuisebat ægrotum, subleuabat miserum, denique nullum ab opere Dei vacuum sibi tempus abire sinebat. Quodam Dominico die in *Obordone prædio Eucharistiæ mysterium illo consecrante, coram sacerdotibus & Leuitis gemma cælitus labebatur in calicem inter manus illius, corporis & sanguinis Domini commixtionem celebrantis. Quæ gemma radio micante pulcherrima, diu apud Senones conseruata, Rege iubente, inter reliqua sanctorum pignora in eius palatio reposita est. Apparet hinc, quàm Christus eum charum habuerit, inter cuius manus præclarissimum edidit miraculum.

*Bardone
Gemma cælitus labitur in eius calicem.

Cap. 12.
Nota de campana, stupendum miraculum.

Clotarius Rex ubi comperit signum vel campanam S. Stephani sonum edere gratissimum, iussit eam Parisios transferri, ut eius tinnitu sæpius oblectaretur. Displicuit ea res beato Episcopo. Itaque mox ut ablata est à Senonibus, omnem soni gratiam amisit. Id Rex intelligens, ocyus iubet suo illam loco restitui. Vbi autem ad pontem * Syriacum ventum est, redijt illi pristinus sonus, & ob sancti viri merita septimo miliario auditus est. Illic vir beatus in vrbe residens, se dat itineri, progrediensque in occursum eius cum psallentium choris, quam dolens amiserat, cum gaudio excipit, gratias agens Deo.

Cap. 13.
Dæmonem pudefacit.

Nocte quadam cum vir sanctus vigilans psalleret, antiquus hostis adfuit, multaque cum siti afflixit. Iubet ergo ministro aquam frigidam adferre, & inimici dolos sentiens, signatum puluinar suum strictim applicat ad os vasculi, & dæmonem includit. Is verò tota nocte, donec sol radians clara se lampade terris infudit, varijs vlans vocibus, quis esset, ostendit: & qui tentare venerat, confusus abscessit.

Cap. 14.
Vide, ut tantus vir sacra inuisat loca.

Habebat à Deo vir sanctus, ut esset vigiliarum patientissimus. Itaque ex more, vno comite contentus, basilicas visitabat, & penè singulis noctibus, non solum intrà vrbis muros, sed etiam extra ciuitatem vicina sanctorum adibat loca. Id verò ea animi alacritate & strenuitate faciebat, ut ea hora, qua Clero incumbebat matutina peragere solennia, ipse suis manibus signum vel campanam ecclesiæ pulsaret. Cum autem quadam nocte à basilica sancti Remigij ad domum ecclesiæ tenderet, duos inter se Clericos corrixantes audiuit, idque ea causa, quòd cum fornicis rem habere constituisent. Etsi autem præsens adesset, ea tamen hora ostendere se illis noluit, nè ipso absente, ad conceptum facinus redirent. Consultius autem ei visum est, ut sanctis precibus eorum casum subleuaret. Festinus igitur abijt ad ecclesiā, fundit pro eis breuiter preces: mox S. Stephani signum manu tangit, quo Clerus ad matutinas laudes celebrandas conuocetur. Rem dicimus admiratione dignam: simulatque signum eorum aures attingit, omnis ille sæuæ libidinis ardor extinctus est. Properant cum alijs ad ecclesiā, debita persoluunt officia: expleta psalmodia, ab eo repræhensi, veniam petunt, rectoris vitæ propositum concipiunt. Ità virtus diuina per beati viri patientiam iam ruituros seruauit à fouea inimici.

Precibus ardor libidinis extinguit.

Cap. 15.

Vir nobilis Herlefridus ad Cicocum villam inuitauit beatum antistitem, ut cum ipso pranderet Dominico die. Ille vero oblato sacrificio, cum ad vicum abiret, equo insidens, audito cæli quodam fragore vel sonitu, diu fixus vno in loco substitit. Interim cælo intentus, inter Angelicos choros decantari audiuit orationem Dominicam. Merito enim illi patebant arcana calorum, cuius mens perpetuò cælestibus affixa erat. Tum verò sufficere ille sibi putans, quòd in Christi præsentia laudes supernas audiuisset, noluit cæpto pergere itinere.

Audit Angelicas cantiones.

Cap. 16.

Sedente illo aliquando in vrbe Senonica ad prandium, per spiritum sanctum cognouit virum Dei Vuinebaudum in ecclesiā S. Stephani ingressum. Surgit ergo à mensa, relicto prandio, alacer ei pergit obuiam, quem nemo ei aduenientem nunciauerat, cum inter ecclesiā beatissimæ Mariæ & S. Stephani euntem, absoluta oratione pacis osculo excipit, & ad suum prandium secum abducit. Multa alia ab eo perpetrata sunt, dum viueret, quæ nimis longum sit singulatim enarrare. Multos curauit languidos, cæcis lumen restituit, surdis auditum.

Claret miraculis.

Cap. 17.
Eius felix obitus.

Tandem sentiens adesse tempus dissolutionis suæ, in prædio Briennonensi aduersa correptus valetudine, sacerdotibus ad se accitis, sanctis eos sermonibus exhortatur, cunctisque qui aderant lachrymas fundentibus, sanctum Domino spiritum reddit. Mox adest virtus diuina, & ad demonstrandam pontificis gloriam, suauissimos excitat odores, qui ab illius corpore haud secus fundebantur, quàm si multis esset aromatis conditum. Inde corpus impositum feretro, diuinis canticis cingitur, sequitur plangentium magna caterua, & ut ipse iusserat, in stillicidio basilicæ ad pedes S. Columbae

Iumbæ traditur sepultura. Non enim ausi erant secus, atquæ ille iusserat, facere. Ibi verò manus Domini virtutum signa cumulatè edidit.

Mulier quædam triginta annorum cæcitate multata, cum eò aduenisset, deterfa caligine, ex fide abscellit videns. Contracta recepit membrorum vsum & incolumitatem. Betzela mulier nobilis, integra hebdomada neque comedens, neque dormiens, nimio dentium dolore eam mirè discruciente, ex puluere sepulcri eius, spato permixto, locum doloris perunxit, & ilicò se sensit liberatam. Lector eius ecclesiæ, à medicis desperatus, quòd morbi importunitate vexatus, septem diebus nihil alimonix sumpsisset: in grabato allatus ad sancti sepulcrum, vti cum fide aduenerat, ita medicinam ex puluere percepit. Mulier quædam in somnis, diabolo eam instigante, multos sibijpsi colaphos infrungebat, direque se verberabat: ea statim vt adspexit sanctum sepulcrum, turpissimū hostem euomuit. Improbis quidam Episcopus, beati viri sepulcrum proteruè conculcans, mox contractis neruis, caduco morbo se sensit grauissimè torqueri. Petit igitur humiliter à sancto remedium, & impetrat: ostenditque in eo virtus diuina geminam potentiam, tum vindictæ, tum veniæ.

Mulier quædam à primo ortu rota paralyti dissoluta, à parentibus apportatur ad beati antistitis monumentum, & simulatquæ illud conspicatur, membra inculta vident, & dissoluta solidantur. Repentè igitur sanata per Dominum, suis pedibus repetit domum suam. Sacerdos quidam ad S. Vuinebaudi sepulcrum seruiens, è scala ruens, & per eius gradus asperos admodum contritus, ad beati Lupi monumentum adductus est, & sanitati restitutus. Multa alia illic miracula ex fide perentibus Christi benignitate exhibentur.

O verè inclytum sacerdotem, qui in corpore degens, Christo accuratè seruiuit: & nunc in cælum receptus, & requie fruens in aula semper vernantis paradisi, ob duplicata talenta ingressus est in gaudium Domini sui, & Angelicis iunctus carminibus, victor ex hoste triumphat: sociatusque martyrum purpuratis agminibus, & à Domino coronatus, regnat in gloria, expectans diem Domini sanctamque resurrectionem, suscitandus ab Agno, id est, Domino nostro Iesu Christo: qui coronis laudibusque afficit sanctos suos, & instar radiantis crystalli, splendore admirabili odoreque incomparabili beatissimi confessoris sui Lupi triumphos muneratur: Cui est honor & gloria cum patre & spiritu paraclæto in Trinitate perfecta & vnitare perenni, in cuncta secula seculorum, Amen.

VITA ET AGON SANCTORVM DVODE-
CIM FRATRVM MARTYRVVM, PER D. ALPH-
num Archiepiscopum Salernitanum versu
hexametro edita.

EPISTOLA AVTHORIS AD ROFFRIDVM.

VNDE nimis studuit tua nos reuocare voluntas,
Res leuis hæc, Roffride, fuit contenta meoque,
Et paucorum iudicio, quos nostra iocoso
Sæpè leuare solent multumque poemata risu:
In quibus esse quidem valet omnis idoneus author,
Et facili poterit quod dicere conuenit arte.
At quod ferre iubes, non est tolerabile pondus,

Viribus & nostris æquum: nam si dabit ausum
Improbis tua, mox facundia nostra videbis
Quod cadat in vitium, tibi nec fortassè placebit,
Quod tanto studio desiderioque requiris.

Præcipis historiam duodenū scribere fratrum
Versibus herois veterem, sint vndè creati,
Et generis titulos, Fideique celebra facta:
Indè tyrannorum cum quo fortissima bella
Conseruere, quibusque locis, quo tempore palmam
Martyrij, dignas & suscepere coronas:

A 3

Postque

Postque quod Arethis magnus Princeps Beneuentum
 Corpora diuersis sparsimque iacentia terris
 Transtulerit, nunc & qua sunt, sepeliuerit æde.
 Hæc magni repetis, quam si mihi creditor esses
 Aeris, & es certè, tibi nos debere negamus
 Nunquam: sed vellem non his parere rogatis,
 Si possem. Non is tamen es, qui coepta relinquas,
 Teque sinas vinci. Parebo: iussio tanta
 Excusabit opus, vel si non distet ab illis
 Vni quæ tantum Cicero vult esse legenda.
 Tu prece continua multo studiosius insta,
 Vt qui martyribus fuerat dux spiritus, idem
 Horum me faciat tandem pro laude disertum.

VITAE HISTORIA.

Septemb. 1.
 Aphrica
 quondam
 probatorum
 virorum fe-
 rax.

PHRICA post Latium terrarum maxima quondam

Egregios habuisse viros virtute probatos,
 Viribus & summis præclaros pace vel armis,
 Artibus inignes, terraque marique potentes,
 Fertur, quos in Cannensi certamine victi
 Romani sensere duces, quod mundus iniquum
 Extimuit facinus. Iuxta, propiusque perennem
 Tum fuit & miseram caput orbis Roma ruinam.
 Hæc regio, postquam Deus immortalis ab alto
 Virginis in gremium descenderat, vnde salutem
 Humani generis decreuit sumere carnem,

Sacra Redemptoris seruantem iura cohortem
 Occultrabat ob immites sine fine tyrannos.

Hic vrbs extabat Drumentum nomine dicta,

In qua magnus & illustris cum coniuge Tecla

Vir Bonifacius à Fescenninis erat armis

Indutus fidei, simplex & iustus vterque.

His tot erant nati numero, quot habent duo lustra

Annos, adiunctis annis super illa duobus.

Dictus Donatus prior est, Felixque secundus,

Tertius (vt perhibent) Arontius est vocitatus,

Quartus Honoratus, quintus * Fortunatianus.

Hic, & de reliquis duo sunt, quos posse venire

Lex pedis in carmen prohibet: nam tertia quintum

Primaque postremum, sic hunc, qui septimus extat,

Syllaba de versis pellit statione secunda.

Hæc tamen his pedibus decurrere nomina fas sit,

Et liceat solitum ius soluere carminis huius:

Non erit hoc vitium. Sextus quoque * Sabinianus,

* Septimius septimus, octauus * Ianuari,

Et nonus Felix, decimus Vitalis habetur,

Vndecimus * Satorus, Repositus duodenus.

Hos simul assidue sanctam docuere parentes

Obseruare fidem, nec eos nisi quod didicerunt,

Scire volebant te natum de lumine, Christe,

Iustitiæ, vel virtutis quem semper amare

Est: cui sæpè parens hac voce locutus vterque

Accipitur: Iesu bone, qui sine labe vocaris

Agnus, qui que nouo reparasti lumine mundum

Affectum tenebris, scelerum sub nube iacentem,

Fac sis natorum solita pietate misertus,

Quos monui seruire tibi, propriosque dicani:

Efficè nè pereant, nec quenquam scire deorum

Patria & pa-
 rentes san-
 ctorum duo-
 decim fra-
 trum.

* aliàs For-
 tunatus

* al. Sabin-
 auius
 * al. Septimi-
 nius
 * Ianuarius
 * al. Satyrus

In fide Ca-
 tholica à
 sanctis pa-
 rentibus in-
 struuntur.

DE XII. FRATRIB. MARTYR. BENEVENTANIS.

Fas sit eis præter te, qui super omnia regnas.
 Iamque probis ætas pueriles actibus annos
 Sanctorum superare suo pro posse parabat.
 Seminibus patrijs erat illis fertile pectus,
 Frugibus ut segetum campus solet ingeniosus.
 Instabat suprema dies, fundique larisque,
 Spernere quæque placet, quibus in præcordia Christus
 Spem dederat, quàm sit mundus potiora ferendi.
 Non socij, non cognati, non ille parentum
 Qui solet affectus naturæ lege valere,
 Plus reliquis retinere valent, Primumque fideli
 Multos Pœnorum cœtus munimine verbi
 A simulacrorum defendunt ignibus aris:

Indè velut toridem præclara micantibus horis
 Illa dies, quam tunc nitidissimus exhibet annus,
 Cum sol occipit sub tempore solstitiali
 Prima tenet cancri vestigia, noctis opacas
 Summis auxilijs radiorum summoet umbras,
 Sic statuunt proprijs à ciuibus exitialem
 Pellere culturam celeri ratione, vel omni
 Signorum virtute: Iouem nam quisque prophanus,
 Et simul Alcidem vesana mente colebat,
 Pontifices & eis solenni iure litabant,
 Thure, quod Euphrates mandarat naue, Sabæo,
 Omne domicilium fumabat dæmonis. Huc se
 Proripiunt fratres: Cæco quid pectora, dicunt,
 Turbine vestra nimis miseri confunditis vsque?
 Num Deus Alcides natus Ioue? surdus vterque
 Non habet, orantes qua vos exaudiat, aurem.
 Dicce creatori, non te factura creatis
 Subdere, supremaque Deo persoluerè vota,
 Quæ tantis studijs das infernalibus umbris.

Non valerè opprobrium tantum sufferre sacerdos
 Hercules, in medium veniens Florentius ira
 Valdè commotus, magna comitante caterua
 Pontificum, dixit: Cuius vos religionis,
 Edite, vel quibus estis vos natalibus orti?
 Cœtus ad hæc fratrum: Nostrum cultumque genusque
 Vera fides Christi decorat. Florentius inquit:
 Ergone venistis cultus reprobare deorum?
 Nota nec Herculei sunt vobis Maximiani,
 Alcida: atque Ioui quæ perdunt insa rebelles?
 Hunc, quem constanter fertis vos credere, Christum
 Innumerabilibus pœnis perière professi.

Talia dicentem fratrum sic turba refellit:
 Nulla fides, & nulla salus est prorsus in orbe
 Præter quam colimus.* Quis nam Tirythius iste,
 Et Iouis hic vobis poterit præstare salutem?
 Quos etiam baratri Stygialis pœna tenebit,
 Feruida Plutonis comburet flamma perusti
 Victimæ Vulcani fabricantis fulmina. Vester
 Hic erit Augustus, quem Minos, vel Radamanthus
 Omni iudicio condemnat. Vana quidem hæc est
 Fabula vestrorum nugis comperta deorum:
 At peiora satis vestros artus, animasque
 Debita nequitijs tantis tormenta manebunt,
 Quorum nullus erit post omnia secula finis:
 Quosque putatis ut infanos vincique, morique

Omnia tē-
 poralia sper-
 nūt propter
 Christum.

Multos re-
 uocant à si-
 mulacrorū
 cultura.

Docent nō
 esse sacrifici-
 andum dæ-
 monijs.

*quam

Iohan. y.

S E P T E M B E R.

Sap. 3.

Tormentis actos, caelestis curia fertis
Vsq̄ue coronabit non deficientibus vnquam :
Hos Deus in mundo, velut in fornacibus aurum
Artifices docti, probat: horum spectat agones,
Et vincentibus his habitis meliora rependet,
Pro terra caelum, modico pro tempore vita
Viuerē perpetuum, pro natis cuncta polorum

Apoc. 7.

Agmina, pro rebus paradisi gaudia summa :
Non sitient, non esurient, non percutientur
Sole, vel aestu, clamor, luctus, non dolor vllus
Amplius ex illis quenquam turbare valebit :
Cumque dies totum concusserit vltimus orbem,
Censores mundi Christo cum principe fient.

Multi cre-
dūt in Chri-
stum & ba-
ptizantur.

Maxima pars plebis, sanctis dicentibus ista,
Grande sacramentum fidei baptisma recepit.
Dic age, Florenti, dat donatiua ministris
Alcides proprijs, tantis æquanda triumphis ?
Qui sibi, nec tibi defunctus valet auxiliari,
Vtque suis verbis vtar, qui dura Leonis
Contriuerat facili, dum viueret, ora labore,
Perculit & Cacum proflantem fortius Aetna,
Atque renascentem toties prostrauerat Hydram,
Frugerat Anthæum procūla tellure retentum,
Quisque suis omnem subiecit viribus orbem,
Non potuit vestis Centauri sanguine tincta,
Pellicis inuecta, quam Deianira furore
Texuerat, solita virtute leuare dolorem.

Sic ait: O varios, validos & passē labores,
Non te Centauri, non Cerberus atque gigantes,
Non, quæ fudisti, mouerunt monstra, sed arte
Fœmineaque manu moreris, furialis amictus
Viscera dilacerat, statum pulmonibus haurit.
Iuppiter, in me nunc fulmen iace quæso coruscum,
Pascere, Iuno, meis, quas condis, cladibus: Hæc sunt
Quæ nimis inuiso decuit donare nouercam :
Eripe me vitæ, corpusque laboribus aptum
Confice, non tibi iam de me sperare licebit.

S. Cyprianus
Carthagi-
nensis Epi-
scopus ad
martyrium
eos animat.

Interea Rhetor præclarus, philosophusque,
Post martyr Cyprianusungebatur honore
Pontificatus Ecclesiæ Carthaginensis.
Hic vbi tot fratrum sensit mirabile factum,
Orantem direxit eos ad se properare
Quantocyus, patrio quos sic animauit amore :
Si respondendum vobis certantibus esset
Humana re, non etiam si cuncta darentur
Quæ sunt in mundo, morientes illa iuarent.
Muneribus quis enim post mortem à talibus vsura
Expetat? Hæc quanuis se plus vtentibus ipsa
Durent, intereunt tamen omnia: gloria vestra
Christus erit, Iesus merces, Deus ipse corona,
Quem iam confessi primordia religiosa
Fecistis: Constante & hoc, quod restat, inite
Certamen: Corpus, crucis est quod morte redemptum,
Non timeat sustes: Quod si mortalia membra
Stringuntur nexu non spiritus ille ligatur,
Qui caelum scandit, carnis statione relicta.
Pœna breuis, gladius si guttur frugerit, omnes
Mœroris curas in gaudia longa remutat.

Vos

Vos dignæ proles, dignisque parentibus ortæ
Estis, sicut in exemplo perpenditur almo,
Fructus nanque bonos bona semper germinat arbor.

Postquàm sic dixit, cunctis ætate priorem
Presbyterum fecit Donatum. Nec mora Felix
Hypodiaconus est factus: quos intrepidanter
Vt tribuant ægris animis consulta salutis,
Accumulans fidei cultum cum pace suprema
Dimisit. Fratrum mox concio docta fidelis
Cunctorum morbos expellere cœpit ab vrbe,
Non medicinali ferro, nec melle, nec herbis,
Vndè fit antidotum: Sed eis medicina probata
Christi nomen erat. Vim verbi non feret huius
Languor: ad hoc teter tenuit quos spiritus artus
Effugit obsessos, sanctisque dicata potestas
Se quoque pellendi quòd sit sermone, fatetur.
Hoc probat euentus. Quædam matrona senatrix
Nomine Restituta, domo plùs, tristia multò
Signa ferens erat in vidua: spes vnica cuius
Filius immanes motusque ferebat acerbos
Dæmonis. Hic pueri clamabat ab ore furentis:
Huc nisi Donatus, Felix, & cætera fratrum
Concio conueniat, non hoc à vase recedam.

Est ad eos missum: nam supplicium rolerare
Nati non poterat mater. Carthagine nondùm
Exierant missi, subito cùm stare gregatim
Inueniunt sanctos: dicunt mandata precanter,
Vt placeat pueri tormenta videre, parentem
Solari propè casuram de limine vitæ.
Dat pietatis amor legatos esse sequendos.
Conuenère domos fiducia maxima fratres,
Ducentes secum pellentes dæmona curas.

Restituta suis complens clamoribus æthra,
Ante pedes horum lachrymando corruit, orat
Donatum, potius quem nomine prodit iniquus,
Felicemque sibi misereri, reddere natum,
Hostis quem vesanus habet, quem nocte dieque
Afficit, & lacerat, suffocat, territat, arctat.
Cui sancti dixere: Deos quid posse putatis
Vestros? Cur non subueniunt pueroque tibi que?
Nõnne Iouem decuit succurrere casibus istis?
Cur hoc tale malum nec Apollinis arte leuatur?
Pauca Deo datus respondit ad ista Tribunus

Pacificis dictis: Vtinàm medicamina vestra
Prodesse, vt magnificè donis preciosis
Donatos hodiè vos vrbs Carthago videret.
Sancta cohors risum tunc significando modestum
Talia spondentem sic est affata Tribunum:
Omnia quæ tellus, quæ pontus præstat, vt aer,
Vilia sunt valdè, nobis inhonesta putamus,
Et cunctis mortalibus: est hoc munere maius
Scilicet id, quo vera Dei titulatur imago:
Hic fuit eius naturæ, quòd viuere semper
Deberet felix, ea sed vitata prioris
Fecerat hunc miserum vitio natura parentis:
Quod fuit, est & idem, solumque manere beatè
Desijt, & meritò pœnas hinc & cruciatus
Sustinet æternos tandem mens, carne relicta:

Cui

Matth. 7.

Donatum
presbyterum,
Felicè hy-
podiaconum
creat.

Clarè mul-
tis miracu-
lis sancti
martyres.

Quædam ma-
trona rogat
sanctos fra-
tres vt eij-
ciat dæmo-
nem ab ob-
sesso filio.

Cui nisi morte sua mundi spes vnica Christus,
Amisam nullus potuit reparare salutem,
Ad quam credentes ducit, reliquosque perenni
Concremat igne. Parum ne videtur, ab exitiali
Hos reuocare via? Ne nos certamus in ista,
Hic labor incumbit, plus omni munere nobis
Ista placent, pluris facimus, quam corpora, mentes.
Vos hac, quæ cinis est, tantum de carne timetis,
Est quæ gemma, nihil pueri de mente doletis.
Spondeat hunc mater simulacra nefanda relictum
Ire, creatori seruiturumque, videbis
Quod dæmon fugiat, puerum nec torqueat vltra.

Mater sic, potuit quam festinantius, inquit:
Ex vobis quoniam pendet mea vita, salusque,
Spondeo facturam me iam quodcunque iubetis:
Confiteor Christum vestrum, quod protinus omnis
Nostra domus faciet, tantum mihi filius esto
Sanus. Nonne satis paucis dixisse videtur?
Itur ad auxilium pueri, precibusque seorsum
Atque diutius instatur. Promissa manentes
Intenti sunt conciuēs hinc, indè clientes,
Mater & illa sui natī confecta ruinis,
Sat tempestiuam seram putat esse medelam.

Surgit Donatus, sit lecto proximus ægri,
Et dicit: O Deus æternorum Christe creator,
Qui prolem Chananææ pœnis eripuisti
Talibus, istius miseræ miserere dolores,
A te solamen, quod puro corde requirit,
Annue: progeniem proprium columenque decusque
Dæmonis à laqueo tetri dissolue maligno.
Finierat. Subitò rugiens ferus exilit hostis,
Indiciumque suū nullum fugiendo relinquit.
Insonuit lætata domus clamoribus: illuc
Vndique concursum fuerat: memorabile factum
Sanctorum populi tollunt ad sidera plures,
Tale nihil quenquam dicunt fecisse deorum.
Sanatus terræ prostratus semina vitæ
Postulat æternæ, quæ mox data suscipit ipse.
Tunc mater Christo (Quid enim dubitaret?) adhæsit,
Et quod promissit, compleuit mente fideli.
Tum magnam populi diuina potentia partem
Traxit ad immensum patriæ cælestis amorem.
Hincque suam fratrum repedit conuentus ad Urbem,
Robore quassatas mentes firmare virili,
Néve labent, fidei fortes opponere muros.

Auribus hoc iam Roma suis, quibus omnia, sentit,
Et scelus approbat, atque nefas contemnere sacra
Tarpeij louis, & magni ius Cæsaris ipsum:
Hostiles animo motus, & iurgia captat
Non odij veteris, non cædis, non aliquantum
Abstinet irarum, tanquam Barchina propago
Pullulet, & porta modò sit cernenda Latina:
Disponit gladios, sanctorum viscera ferro
Præcipitem præceps scrutatum Valerianum
Dirigit: implent vt Carthaginis omnia plausu
Mœnia, tympana cum citharis, & barbitus, Urbis
Præfectum venisse docent. Is tristis ad ædes
It Restituta, nam linea sanguinis alti

Regibus

Spondet se
eicturos, si
ea credere
velit.

Eccè orati-
onis virtus.

Expellitur
dæmon ab
obsesso.

Mater cum
filio credit.

Valerianus
venit Car-
thaginè ad
inquirendū
sanctos mar-
tyres,

Regibus ex atavis inerat communis vtrique.
 Clauserat illa domum sonitu concussa fenatrix,
 Officiumque Deo gratum, præconia laudis
 Christicolis coniuncta choris, immensa ferebat.

Hanc ita Præfectus verbis affatur ineptis:
 Ni consanguinitas, qua iungimur, ipsa vetaret,
 Sacrilegam noster gladius te iure feriret,
 Et fieres canibus, truncato vertice, pastus:
 Euacuas leges, quibus est & subditus idem
 Terrarum dominus Cæsar: libamina spernis,
 Quæ teretem stabili conseruant fœdere mundum.
 Quis tua vipereo cordis penetralia virus
 Infecit? Quis & illustrem natalibus, atque
 Forma, diuitijs, & sensu præcipitavit
 Crimen in obscœnum? Veneris plus luce corusca
 Ora quis obduxit tenebris? Vbi vestis & illa,
 Quæ solet aurato plumata nitescere cocco?
 Quôve laborabas, vbi sunt gestamina cultus?
 Non video digitos solito radiare hyacintho,
 Vlla nec in flauos rutilantia ferta capillos:
 Te tam deiectam, tam vilem, tam tenebrosam
 Numina fecerunt, hæc numina spera rependunt.

Dixerat. Illa refert: Horas Præfecte fuisse
 Me patris atque viri cum diuitijs opulentam
 Exoticarum rerum, tum fundis, domibusque:
 Omnia penè dedi pro dulci prole tuenda,
 Atrox quam dæmon vexabat. Non ego Ianum,
 Qui nunc Clusius est, nunc ipse Patulcius idem,
 Ridendum numen, donauit cum sale farre?
 Et caricis Aristeum, boue culta Priapum?
 Herbiferique rudi seruantem ruris asello?
 Semicaprum capro Faunum? Tiranaque tauro?
 Alciden raptis? causis immanibus orcum?
 Mille Iouem vitulis? totidem te falcifer agnis?
 Nonne racemifero feci solennia Baccho?
 Multoties etiam Veneri, Cererique litauit:
 Sed mihi poscenti non affuit vllus eorum.

Proh pudor à quibus auxilium decepta petebam,
 Quorum pars stupris, pars cladibus antè vacabat,
 Et furtis: alios Regno terrisque repulso,
 Exustos alios, omnes & morte retentos
 Nouimus. Est sed vera salus medicinaque Christus,
 Qui me seruauit, natum saluauit, auerni
 Faucibus abstraxit, meritis precibusque suorum
 Sanctorum, dæmon quos pessimus omnibus horis
 Nomine clamabat, quos & virtute ferebat
 Præcipuos. His auditis, Præfectus iniquus
 Inquit: Dic vbi sunt hi, quæve morentur in vrbe.
 Cui sic illa refert: Drummentinis potiuntur
 Hospitijs. Victorem mox accire Tribunal
 Præfectus iubet, & Drummentum dirigit, ista
 Mandans: Perge celer stipatus milite, sæuos
 Et fratres blasphemantes decreta deorum
 Omnimodis inquire, repertos colla catenis
 Nexos, fac nostrum presentes ante tribunal.

Victor ad hoc animo faciendum tendit coedem
 Quo directus erat: sed talibus excidit ausis
 Aetherea virtute repressus, repperit omnes

Restituta
 matrona
 Valeriani
 cognata.

Ea docet,
 Christum filium
 suum liberasse à dæ-
 monio per
 merita san-
 ctorum fra-
 trum, deos ve-
 ro gentium
 nihil posse.

Victor tri-
 bunum mitti-
 tur ut com-
 prehendat
 martyres.

Oran-

Orantes, vultum quibus intulit ipse minacem,
 Hæc referens: O turba deis inuisa supremis,
 Vos hominum crimen, quo certius omne piatur,
 Spernere libamen populos suadendo docetis.
 Donatus respondit: Auarum spero putares
 Plenum diuitijs, si nil conferret egenis:
 Rebus abundamus, quas vos & habere deceret:
 Hæ sunt caelestes, damus has cupientibus omnes,
 Spontè Deo viuo qui colla tumentia flectunt.

Victor ad hæc: Post ergo Iouem qui credat & acrem
 Non erit Alciden, si cuncti credimus istum
 Esse Deum solum, quem dicitis. Indè beatus
 Donatus dixit: Ratione probabimus apta,
 Hos, Victor, non esse Deos. Hominum prior aras
 Antè pererrato quàm cali filius orbe
 Saturnus naui Tuscum venisset in annem,
 Montibus & syluis vitam ducebat agrestem,
 Moribus & tectis, potuque ciboque ferarum.
 Hic docuit tam dispersos & legibus vri,
 Et ratione frui, Latium meritoque vocari
 Italiam, cuius tutus latuisset in oris.

Indè rudis Regem diuino cœpit honore
 Laudibus & summis extollere concio, vel quòd
 Struxerat huic animos humanis cultibus ipse,
 Vel quòd adulanti sibi præmia grata ferebat.
 Denique sic charus proprijs cùm ciuibus esset,
 Mortuus effigie quò donaretur acerna,
 Est visum populo, quæ testaretur amorem,
 Imperiumque sui: quem posteritas coluisse
 Dicitur, vt cupidos faceret de more sequentes
 Ad benè regnandum. Sic India maxima Bacchum,
 Creta Iouem, Venerem Cyprus, plebs Delphica Phœbum,
 Nobilis atque Samus Iunonem, Troiaque Martem,
 Alciden Lindus, sacrauit Roma Quirinum.
 Vt reliquos taceam, Saturnum pectore sano
 Esse Deum censes, qui nati cesserat iræ,
 Qui pulsus Regno fugit, latuitque tot annis?
 Quòve modo credis non vim mortemque timere,
 Qui fugit, vt lateat? qui nullam sperat habere,
 Ad pelagi fluctus nisi confugiendo, salutem?
 Quis Deus hic erat? Hinc sequitur, quòd celsa potestas
 Natorum non sit, cùm non fuit vlla parentis.
 Ergò nec Alcides Deus est, nec Iuppiter ipse.

At verè Deus est, cui nulla superflua, nulla
 Imperfecta valent, aut extera, prorsus inesse.
 Hic de materia nulla, nec pondere quouis
 Mundanam molem tam mira condidit arte,
 Casibus addictam nullis, sed creditur eius
 Perpetua ratione regi, virtute tueri.
 Hunc homines infelices cognoscere nolunt,
 In simulacrorum dum corda superstitione
 Deponunt, & sublimem, quem conditor idem
 His dederat vultum, quo possent cernere cælum,
 In terram flectunt potius, quaruntque deorsùm,
 Quod debent sursùm. Quantum sit mente minutus,
 Dicere quis poterit, statuas qui poscit, & orat?
 Atque die toto suspirat, supplicat, adstat?
 Assidet illis, siue stipem iacit, aut litat? Et cùm

Suspi-

S. Donatus
 probat Iouem
 & caeteros,
 fallos esse deos.

Ostendit huc
 esse Deum,
 qui fecit cælum
 & terram.

Suspiciat tanto studio, qui fecerat illas,
 Contemnit fabrum? Quæ res peruersior ista,
 Si statuarius eijcitur, statuæ venerantur,
 Quis deos fecit, votis non poscitur vllis?
 Quam ve potestatem, quam vim retinere valebunt,
 Cum qui fecerit, haud habeat? Sed nec faber illis
 Quos habuit sensus, audire, videre, aliosque
 Ferre quidem potuit. Vium, qui viuere quærit,
 Est: Deum credat: Moriatur nanque necesse est,
 Qui se defunctis adiudicat. Est tibi, Victor,
 De Ioue, vel reliquis dubitatio quælibet: Vna,
 Victor ait, tantum: cur effigies dare possunt
 Supplicibus responsa suis? Nam quod deitatis
 Nil habeant penitus, facili ratione probasti.

Donatus dixit: Res, de qua consulis, hæc est
 Humani generis deceptio, pernicièsque,
 Vnde quod emergat, rationem si cupis, edam.
 Has prius in species quàm pontus, terra, polusque
 Extarent, opifex rerum Deus arte suprema
 Composuit Cherubin, Seraphin, necnon aliorum
 Agmina spirituum: quos inter condecorauit
 Sic mirabilis, sic & preciosus vnus,
 Eius ad ornatum reliqui quasi vestis vt essent,
 Quo preciosa nimis tantorum gloria longè
 Præcipuum faceret, cui non æquabilis esset.
 Qui cum sic inter sociorum castra niteret
 Perspicuè, stellas velut inter Luna minores,
 Mox maiestati diuinæ, qua fuerat tunc
 Inferior tantum, similem se posse putauit
 Arque parem fieri, Sed quid latet Omnipotentem?
 Dum cupit hæc, cecidit, secum deiectus & ordo
 Nequitie fuit eiusdem: genus vnde creator
 Protinus humanum finxit tellure madenti,
 Cui patriam, decus, & lucem præberet eorum:
 Id quoque militie bonitatis amore ligata
 Aequandum numero decreuit prole futura.
 Principioque virum cum coniuge protulit orbi,
 Et posuit medijs paradisi in fructibus, illi
 Mandans, Ex omni paradisi vescere ligno,
 De ligno verò nè mande bonique mali que,
 In quo consistit nocitura scientia vitæ,
 Mortis & intentans pœnam, si fortè fuisset
 Hæc transgressus homo. Sed apostata spiritus ille
 Vidit, & inuidit, doluitque, quod vndè superbus
 Decidit, humano generi locus ille daretur.

Tunc oculis Euæ dirum se vertit in anguem,
 Arboris & veritæ ieiunia soluere fructu,
 (Res erat hæc etenim pulcherrima) suafit, & illa
 Decepit decepta virum: mox deliciarum
 Cum sorte loco caruit, vitamque perennem
 Qui fruiturus erat felix, nisi culpa fuisset,
 Præcepti, pœnæ, vel muneris immemor idem
 Perdidit, & mundo regioni mortis adhæsit.

Hoc ita confuso, lamentum, mœror, & angor,
 Et dolor, obtrectatio, desperatio, luctus,
 Aerumna, angor, sollicitudo, molestia, languor,
 Et metus, atque pudor, pauor, exanimatio, terror,
 Ira, libido, odium, discordia, si qua vel huius

B

Sui

Miratur Vi-
 ctor, deos
 supplicibus
 dare respõ-
 sa.

Luciferi ca-
 sus cum suis
 adhaerenti-
 bus.

Homo cre-
 atur, vt pos-
 sideat dia-
 boli locum.
 Gen. 2.

Peccat ho-
 mo seducti-
 one diaboli.
 Gen. 3.

Demon hominem docuit adorare simulacra per quæ responsa ei dedit.

Lapsus hominis per Christum reparatur.

Credit Victor cum suis militibus in Christum.

Sancti martyres ad tribunal Præfecti sistuntur.

Sunt generis, genus omne suum cepere: priusque
 Post protoplasti delictum pestifer egit
 Angelus immensum facinus liuoris iniqui,
 Perderet ut frater fratrem. Scelus inde, nefasque
 Crimen, & omne malum Domino calique soli que
 Inuisum docuit populos, tantumque subegit
 Hos, ut adorarent, spreto factore, creata,
 Aëra scilicet, & terram, pontumque, polumque,
 Ignem, sydera, stellas, fontes, flumina, ventos,
 Et nemora, & lapides, immania monstra ferarum,
 Vel quicquid solui poterat: statuasque deorum,
 Per quas deceptis responsa nocua referret,
 Instituit, iussitque coli, sic impulit illos
 In barathrum mortis, quo se miser excruciantum
 Nouerat æternum. Fuit hoc miserabile cunctis
 Ius mortalibus impositum, dum cunctipotentis
 Filius, humanæ summa pietate ruina
 Compatiens, mirabiliter de Virgine carnem
 Sumpsit, & effuso precioso sanguine priscum
 Soluit delictum, culmen credentibus atque
 Præbuit, vnde prius primi cecidere parentes.

Hinc est, quod Sathanas doctissimus arte nocendi,
 Nam nec momento desistit perditus vno
 Exercere nefas: regesque, ducesque, tribunos
 Christum confessis multos facit esse tyrannos,
 Ut pereat secura fides, quam sapè doloris
 Interitusque sui causam videt esse secundi.
 Hic tuus, o Victor, Iouis est, Saturnus, Apollo,
 Hic Cyrrhæa quidem secreta retexit, & iste
 Anseris horrenda Capitolia voce tuentis
 Ignauum numen peiores ut potè cunctis
 Gentibus edocuit dominos seruire Quirites.
 Nunc agè, nè cæcus furor hic te perdat & error
 Tantis supplicijs, ex toto corde fatere
 Esse Deum Christum, sacroque renascere fonte.

Victor ut à cuncto fratrum pia dicta senatu
 Hæc sensit, cum militibus diuina salutis
 Perpetuæ lætus suscepit munera. Longo
 Cumque moram vitam fecissent tempore, plures
 Qui caperent illos Præfectus misit, & omnes
 Compedibus nexos Carthaginis arce retrusit.
 Iamque dies alius comitantes ocia somnos
 Expulerat, roseis solaris stella quadrigis
 Ibat in excelsum, sibi cum iubet ante tribunal
 Adduci sanctos acer Præfectus, eosque
 Increpat his verbis: Summosque, hominesque, deosque
 Iure quidem rebar studijs huc vsque colendos
 Omnibus, irrita nec digitis incendere thura,
 Vana nec orantem me soluere vota putabam.
 Vos (ut comperimus) nixu quocumque valetis,
 Exhibitos superis tot religionis honores
 Temporibus cunctis, contemnitis, esseque nusquam,
 Nescio quo pacto tamen, hos impunè probatis.
 O quoties quoties esset mihi cultus inanis
 Victimæ perniciem, sed non latura salutem.
 Talibus ipse fidem forsân nugis adhiberem,
 Ni Iouis auxilijs mundus confideret omnis,
 Illius & nutu Romana potentia semper

Mitte-

Mitteret indomitas sub fortia foedera gentes.

Sed vos obtestor per cali numina, qui nunc
Orbis ad exitium scelus hoc defenditis, vnde
Improba tam dirum primum mens ista venenum
Hauit, & Herculei foedum plus sanguine monstri?
O pietas innata deis, quae sola furentes
Blasphemosque reos non mortis damna ferendo
Perdit, sed patria tantum bonitate monendo
Suffert: nam merito vos iam palus illa teneret,
Quae negat ascensus inferna petentibus umbris,
Si quenquam superis haec ob maledicta placeret
Perdere. Denique nos, quibus est iniuria nulla
Auribus iratis non admittenda deorum,
Dignos supplicij decernimus omnibus illos,
Qui contra patrias leges pia sacra refutant,
Sacrificate deis, cesset vesania vestra
Vltra diuinos animis audacibus, auxit
Quos dominus Caesar terrarum, soluere cultus.
Sin aliter, per Caesarem tormenta salutem
Praecipites acerrima vos sub tartara mergent.
Maximus hic furor est, insania maxima, crimen
Grande, scelusque nouum, caelestia numina cuidam
In cruce crudeli postponere morte perempto.

Finierat. Retulit Donatus verba quieto
Pectore, corde pio, facie vultuque sereno,
Fratribus adnitentibus: O Praefecte, refelli
Quam facile possis, conflictus hic ipse docebit.
Sacra deis vestris nunquam facimus, neque thura
His incendimus: hunc proprijs infundat amorem
Supplicibus, quibus auxilium Tarpeius opemque
Fert Iouis ille suam, solito qui fulmine rupem
Terret: non odium nobis valet eius obesse,
Non amor ipse quidem, non trux valet ira timorem
Addere: si qua tibi vis est, licet experiaris
Vtrum demonibus possit plebs cedere Christi.
Sed volumus te nosse, quod hoc certamine cuncti
Possumus occidi, vinci non possumus, & quod
Defunctus nostrum fuerit quicumque, superstes
Fortior apparebit, erit victoria nostra,
Virtus nostra, vigor noster, nostrumque trophaeum
Cruce Christi, quod polluto scelus ore vocasti.

Infremuit Praefectus ad haec: Tunc mandat in omnes
Fustibus hos animaduerti. Constante ad ictus
Corpora multiplices tenduntur sacra, cutisque
Scinditur, atteritur caro, sanguis defluit, ossa
Franguntur, nudantur viscera, spesque, fidesque,
Et dilectio sola manent, quae tam cruciatus
Immanes superant: tantum sunt dulcia Christi
Praemia militibus. Post ista pericula tetro
Carceris & diro sancti religantur in antro,
Vt Regi, si res sinat, omnes Maximiano
Represententur: media cum nocte repente
Caelesti fulsit custodia lumine, quod non
Lumina custodum valuerunt ferre, sed vnus
Ex his dum studiosius intendit, profitetur
Amisisse suum: factumque stupentibus ipsis,
Angelus in tantis fulgens splendoribus inquit:
Misit me Dominus dissolueri vincula vestra.

B 2

Dixe-

Egregiu S.
Donati ad
iudicem re-
sponsum.

Fustibus ca-
duntur SS.
martyres.

In carcere
destruduntur.

Angelus Do-
mini dissol-
uit eorum
vincula.

Tota ciuitas hoc mouetur miraculo.

Dixerat, & subito, quibus ardebantur eorum
Colla, manusque, pedes, ruptæ cecidère catenæ.

His mirabilibus Carthago superba mouetur,
Exultat populus, collaudat & omnipotentis
Christi virtutem, sanctos veneratur: iniquum,
Immanem, sæuum, violentum, carnificemque
Dicit Præfectum, cuius furor impietatum
Transcendit metas, humanæ rupit & ipsa
Fœdera naturæ, quem mentis non pudor vllus
A scelerum tanto valuit reuocare reatu.

Senferat attonitus populari voce tyrannus
Ciuibus execrabile factum displicuisse,
Mœnibus atque viris illustrem fortibus urbem
Coniurare timet, vel, quod solet ipsa, rebellis
Nè fiat, nè plus noceat, ne denique contra
Arma furor reparet, timido tum pectore curas
Colligit ingentes: & secum mente volutat,
Quid sit opus facto, nec eum suffragia possunt
Vlla, fugam præter, causa quacunq; tueri.

Fugit Præfectus nocte media, assumptis secum sanctis fratribus.

Noctis ad ingressum nauem de littore solui
Secretò iubet, & truciùs dubium variumque
Carpit iter pelagi, nocturna silentia rixæ
Eripuère metus, & cuius luce potiri
Non potuit, tandem tenebroso tempore sumpsit
Noctis amicus opem: nullum formidinis vltra
Stare locum reputauit amens, sed perdere sacra
Intrepidus sæuis deuouit corpora pœnis.

Prospera gauisi, sicut rebantur, in altum
Vela dabant nauæ, procùl & Carthaginis altæ.
Mœnibus abducti gratam tribuère quietem
Corporibus fessis: subito cum turbidus Auster
Aëra concutiens rutilantia luce serena
Sydera condensis & nubibus abdidit attris,
Flatibus horrifonis vasti maris vnda procellis
Intumuit. Trepidæ nauis tunc rector in omnes
Clamat, vt euigilent, pelagique proteruia, monstrat,
Quanta paret, totumque polum Zephyrisque nothisque,
Et mare confusum, nescit qua parte carinam
Obuertat: ferit hanc contrarius vndique ventus.
Ensiser Orion sydus trepidabile nautis
Solus habet cælum, dux quæ solet esse viarum
Congrua temonis non lucet stella minoris:
Omnibus efficitur momentis sæuior ira
Ponti: puppe, simul prora dextraque sinistra
Intrat parte fretum, desperat quisque salutis
Auxilium. Iam Præfectum suprema minantem
Pœnitet aufugij, superos, Acherontaque poscit,
Votaque decernit non perficientia quicquam.

Periclitatur de vita, agitarus marinis fluctibus.

Vertitur ad sanctos, si fortè iuuamina ferre
Possent in tanto casu: tandem vocat omnes
Nominibus fratres, rogat hos, oratque superna,
Quam profitebantur, virtute fugare procellas.
Cui mox arcano sic reddunt pectore voces
Donatus, Felixque sacras: Præfecte, nocentem
Si te numinibus, quæ cunctis excolis horis,
Omne scelus faceret, non plus irata nocere
Deberent meritò tibi, quam tot mortibus vltra:
Nec dici fas est, vt iusti quidlibet in se

Poscit sanctorum suffragia.

Obti-

Obtineant, operantibus illis si modò credas
Euenisse nefas tantum: sed credere quenquam
Mente quidem sanum nequaquam posse putamus,
Vt bona, vel mala, quæ non sunt, tua numina præsent.

Ergò supersticiosa nimis cultura recedat
Prorsus, & à solito læsum libamine pectus
Fac cures, Christumque colas, simulacra refutes,
Vt quòd te pudeat quæ dæmonis arte maligna
Feceris, hinc certè maris indignatio cesset.

Et Præfectus ad hæc: Mihi res hæc iusta videtur,
Numen adorari, quod tanta pericula soluit:
Nec tam praua mihi mens est, nec dira voluntas,
Vt cuius fuero liber virtutibus, illi

Ingratus fiam: tantum nè corpora nostra
In tumultis tumulare suis mare possit iniquum,
Scilicet horrendo nè belua quælibet ore
Sorbeat, efficito precibus. Sic fatur: at illi
Protinus incipiunt aures pulsare tonantis

Vocibus his: Elementorum dominator & author
Christe Deus, cui tam pelagi, quàm cætera rerum
Inclinat natura caput, quæ prodere nunquam
Præter te potuit, proprias nec condere vires,
Has ponti depelle minas, non iusta tyrannum

Vltio, rot miseris non insipientia mergat,
Quannis hoc meruisse suo pro crimine certum
Sit, tamen his emptis precio maiore cruoris
Vt faueas instare licet, tu fons pietatis,
Spes solaminis, auxilij fiducia, vitæ

Subsidium, portus requieci, semita pacis,
Irradia miseris, pereuntibus auxiliare,
Erige labentes, mergentes excipe, sicut
Quondam discipulos his casibus interituros.

Talibus in diebus condentia nubila cælum
Discedunt, vltra nec tangere fluctibus audent
Acquoris ira rati: leni componitur aura
Tunc facies pelagi, tumidi maris vnda paludis
Efficitur stagnum. iam fletus omnis amarus

Nauita compescit, gaudetque timore fugato,
Se nimis horrendam mortis fugisse ruinam
Sanctorum meritis, multique repente secuti
Sunt Christum: solus mendaci clamitat ore
Præfectus, virtute Iouis pacata videri

Acquora, seque Iouis tantum munimine tutum,
Atque reseruatam patriæ, concuiibus, aris.
Acta ratis velo, iuuenum validisque lacertis,
Felici cursu Siculis allabitur oris:
Præcipitis memores fluctus, mirabile ducunt

Hesperia tetigisse solum, litusque tenentes
Optata potiuntur humo, spariantur arena.
Indè venenatis tentat configere telis
Alloquij Præfectus amens penetralia casta
Sanctorum, stabili promittens fœdere, tantum
Sacrificare Ioui placeat, fore semper amicos

Cæsaris, auctos diuitijs, & honoribus illis,
Quos nouit patribus Romanis ferre senatus.
Nil agis, ô Præfecte, putas corrumpere verbis,
Quos nôris pœnis nullis potuisse moueri.
Inconcuſſa fides non excutietur ab illis

Promittit
se crediturū
Christo, si p
sanctorum
orationes
possit libe-
rari à peri-
culo.

Videmirū
orationis
effectū, qua
fugāt mari-
nas, pcellas

Adscribit
votifragus
Præfectus
hoc mira-
culum Ioui.

Nititur blā
ditijs eos
reuocare
ad idolorū
culturam.

Verborum phaleris, quam nec mucro remouebit,
Cum ceruicibus institerit vibratus eorum.

Viribus hinc iterum nauæ pro tempore sumptis,
Altiùs æquoreas trepidantes ire per undas
Proponunt, litus remis pulsare sinistrum,
Perque Syracusios portus, Catinosque meando,
Messanos tandem, ventis spirantibus, intrant.
Hincque renascenti tenebris Phaëthonte repulsis,
Regia Lucanis vrbs nobilitata colonis
Hos recipit: nec iam Præfesto, credere ponto
Seque suosque, placet: via quaeritur altera nulli
Cognita nauigio, tunc Imbritiamque Locrosque,
Quaque Cusentinus suaues ager efflat odores,
Linquunt præcipiti cursu Scyllatia rura,
Et mare Tyrrhenum, Calabrosque notantia fines
Sanctorum sensere pedes, sensere catenas
Colla recurantes gemmis meliora vel auro.

Extimuitque duces Aphrorum nomine præfesto
Drumentina phalanx, fortesque potentia vidit
Atque triumphantes distinguens Apula rura
A Calabris & Lucanis. Vbi verba Tyrannus
In fasto recitanda die, reticenda nefasto,
Sede tribunali dicturus, quatuor ex his
Officio citare iubet, qui sic vocitati
Sunt, Arontius, Honoratus, Sabinianus,
Et Fortunatianus, quos conuenit amicis
Dicitis: O quoties monui vos cultibus vri,
Quos, sua post superos qui dat moderamina mundo,
Magnus amat Cæsar: si non insania vestram
Confundit mentem, vel nunc parete supremis
Thura cremando deis. Cui sic Arontius inquit:
Ut dijs sacrificet nostrum quem torseris, oprat
Pro Christo plesti, quam viuere pro simulacris.

Vix bene deserat, reliqui cum torua minanti
Præfesto referunt: Aliud nil dicimus vltra,
Nec facimus, quam quod fratris vox sacra probauit.
Indignatus ad hæc vesana mente Tyrannus,
Hos iubet occidi quinta sub luce diei
Ante Kalendas Septembris. Post in Venusinam
Vrbem, alia redeunte die, venit: hic quoque fratres
Hi, Septiminus, Felix, Ianuariusque,
Consolidata sibi fidei documenta tenentes,
Et manifestantes virtutum præmia Christi,
Cæduntur gladio sub eadem luce. Recedens
Indè Tyrannus Velimanum tendit, ibique
Plenus quæstis epulis terraque marique,
Et vino, quod gemma capax aurumque ferebat,
Plus sed adhuc sitiens humani sanguinis haustum,
Ante recumbentes allatos decapitari
Iussit Vitalem, Satorum, Repositumque,
Virgine sub quarto solem referente Kalendas.

Vltima lux magno finem positura labori,
Magnanimos summosque duces, & robora belli,
Ad quæ sita diu poscebat præmia, cæli
Regia signiferi reliquos exceperat omnes.
Congaudete polo celebres, quos celsa triumphis
Curia supremis inter sua sceptrâ locauit,
Patritios fecit, Dictatoresque creauit,

Non,

Quatuor
fratres citat
tur ad iudi
cis tribunal.

Gladio cæ
duntur præ
nominati
quatuor.

Itē alij sex,
diuersis ta
men tēpo
ribus.

Vides san
ctorū ani
mas post
mortē reci
pi in cælo:

Non, Capitolina velut est in rupe statutum,
Semestri spatio, sed tempore perpetuali.
Nam neque diuinis humana potentia rebus,
Nec honor aeterno breuis est æquandus honori.

Confulis ad culmen tendentem cura senatus,
Plebis & assensus magnis maioribus indè
Erigit officijs, intercurrentibus annis,
Et maiestati tantæ sic præbet honorem,
Vt tamen hic solo non amplius imperet anno.
Egregius Christi miles semel omnia sumit,
Omnia semper habet, prætoria iura, curules
Sedes, & summos apices: non temporis illi,
Non alius casus, non ius, non vlla potestas
Auferet imperium. tanti sunt quippè vigoris
Præmia perpetuis non deficientia gazis.

Euolat intereà Præfectus versùs Ecanam
Vrbem, quam vulgus mutato nomine Troiam
Dicit, & in fundo quodam remoratur eundo.
Huius erat fundi per paucis auribus vsa
Fama prius, sed martyrio præstante decorem,
Terrarum, quæ gesta sonant, Sentianus vbiquè
Fertur, & est multis monumentum Religionis:
Hic Donatus & alter Felix sistere iussi,
Hostiles bello confringere vindice vires,
Atque coronari, sed non nisi sanguine fuso,
Exoptant: non terret eos crudele Tyranni
Iudicium, non & Phalaris miserabilis illa
Pœna, nec vngula discerpens penetralia, sed nec
Anceps in iugulum gladius condendus: inane
Ducunt certamen, si sese corpore nudo
Hostibus obiectent: orbem quàm vincere, plus est
His in agone mori: nôrunt ita nanque coronas
Germanos meruisse suas. His inclyta fratrum
Portio, quæ superest, Dominum firmata precatur:

Iustitiæ Deus omnipotens & amator & author,
Conscie votorum, pariles attende, labores
Fraterni placuere tibi, placeant quoquè nostri,
Nec patiæ tuo sumpti pro nomine belli
Victores non esse: duces, te remige, fratres
Quod gratæ portum primi subiære quietis,
Innumeras tibi nos agimus grates & habemus.
Hoc solum pietate tua concede, rogamus,
Vt quos vna fides, affectus, sanguis & vnus
Germanos fecit, meritum non separet vllum.

Hæc inter Præfectus eos accersit, & ante
Armatas acies sic increpat ore minaci:
An ne duces scelerum vos estis, sollicitantes
Fraternos animos mortem præferre salutem?
Ergò ne tam dirum putat improba vestra voluntas
Tot populos seruire deis? censetis & esse
Cælicolis libare nefas, quod Regna, quod vires
Innumera faciunt? lam nunc primordio vestra
Quæ fuerint, res ipsa docet: peiora probabit
Infeliciores euentus: mutate malignam
Mentem, peruersum simul & reprobabile scite
Præferri polluta sacris: desistite captis,
Pœniteatque negasse deos, dum tempus habetis
Mutandi votum: sacros celebrate penates,

B 4

(Si

Venit Eca-
nam tyran-
nus cum duo-
bus fratribus
superstiti-
bus.

Oratio san-
ctorum Do-
nati & Fel-
icis ad Do-
minum.

Accersite eos
impius ty-
rannus ac
publicè in-
crepat.

(Si dici fas est) quos Cæsar & orbis adorat,
 Esse sacros: aliter sententia vos capitalis,
 Ut reliquos, feriet. Sic fato fatur uterque,
 Ficus nulla sibi contraria posse nocere:
 A nobis moniti fratres felicibus armis
 Perfidiam vicere tuam: nos turpe putamus
 Cedere, qui semper socios instruximus hostem
 Vincere: pro nihilo tua ducimus omnia dicta,
 Teque tuosque deos contemnimus, esse retrusos
 Quos scimus barathro, non cali sede locatos.
 Cæca tibi rabies obtutus cordis ademit,
 Nec verum spectare sinit: mendacia tantum,
 Quæ semel admisit tunc in puerilibus annis,
 Seruat adhuc pectus, quem non fortuna saporem,
 Non valet ingenium, non immutare senectus.
 Sed tamen hoc animi studio quod iura tueris
 In præfecturæ commisso munere, posses
 Vel modicè tecum reputare, scelestæ deorum
 Gesta quid exhibeant: An non ibi furta leguntur?
 Non & adulterijs maculata cubilia? scorta,
 Iurgia, conflictus, periuria, damna, rapinæ,
 Incestus, rixæ? pellex ibi filia matris?
 Et pater est natæ coniux, fraterque sororis?
 Hi possent habitare polum, quos vilis inopsque
 Vrbs excluderet? Adde domicilium quibus ipsum
 Dicuntur decorasse modis immanibus, omnis
 Atque feris plenus beluis ostenditur æther.
 O decus occultum Tarpeium, qua ratione
 Monstrorum sedes diuina putabitur ædes?
 Quis pecudis vellus, quis taurum parte latentem
 Dimidia, quis Tyndaridas, Cancrumque, Leonem,
 Virginis & thalamum, Chelas, & Scorpion atrum,
 Arcum non vnquam vacuum stridente sagitta,
 Illic imposuit? Capricornus, Aquarius, atque
 Pisces sunt ibi: Serpens cum geminis micat Arctis:
 Pegasus, Eridanus, Centaurus, & Hydrus, & Argo
 Illustrant cælum. sunt hæc credenda peritis,
 Et dominis Terræ? Non vos fidei pudet huius?
 Cornigeros tua Roma deos fallens, secus vndam
 Fontis Auentini, quos nunc religauit, adorat:
 Semicanemque virum colit, & phantasmata cælo
 Credit & esse docet, nolentes credere multis
 Supplicijs lacerat: quam perdita, quam furiosa
 Sit, Præfecte, paret: Cur non reminiscitur eius,
 Qui mare, qui terras sibi contulit atque subegit,
 Arbitrio curanda suo, qui principiorum
 Est ortus sine fine manens, qui protegit omnes
 Inuisa virtute suos, qui fortibus aulam
 Cælestem confert, nox non ibi lumina condit,
 Non Sol iste diem facit: at sua omnia plena
 Luce creatoris, cuius recreantur odore,
 Affectu gaudent, pascuntur amore fideles.
 Tunc Præfectus eos, feruenti concitus ira,
 Suspendi manibus iussit post terga ligatis,
 Torquerique diu clamantes: Sint tibi grates
 O Iesu pie, qui nobis tormenta ferendi
 Virtutem præbes. Instanti tempore noctis
 Distulit immittis poenis certare tyrannus,

Docet san-
 cti, gregium
 deos facti-
 legos fuisse
 homines.

Graviter
 torquetur.

Semi-

Semineces nox vna leuat. Redeunte diei
Luce, cruenta dies libamina ferre iubentur.
Nolunt, nolentes desleatunt colla, minaci
Truncantur gladio, corpus mortale repellunt,
Mercedem sumunt æternam. Taliter ambo
Septembris primo, cum sole ruente, ruerunt,
Victuri cum Rege Deo, cum sole perenni.

Tunc Marcus præsul venerabilis vrbis Ecanæ,
Cum clero veniens, sanctorum corpora noctu
Detulit, & precij fundens opobalsama magni,
Atque peregrino peregrinis rebus odori
Permixtis studio, solennibus & celebratis
Exequijs, eadem veluti res tanta petebat,
Mœnibus in proprijs summo tumulauit honore.

Capite ple-
ctuntur.

Honorificè
sepeliuntur.

VITA S. IVSTI LVGDVNENSIS EPISCOPI,
VT HABETVR IN ANTIQVIS MS. EXEMPLARI-
bus, quibus vetustissima Martyrologia adstipulantur.
Stylum hincindè modicè elinamimus.

VITAM beati Iusti Lugdunensis Episcopi cogimur adiu-
rati vel breuiter exponere: qui Lugdunensis quondam
vrbs sacerdos, nunc eius apud Christum patronus est. Cuius
cum mecum reputo inexpugnabilem in operibus
fidem, præcipuum in victu rigorem & parsimoniam, diu-
turnam in solitudine habitationem, eò sanè adducor, vt
incunctanter affirmare non dubitem, eum, licet pro Chri-
sto martyrium non obiit, tamen complèssè martyrium.

Non enim martyrium perficit sola sanguinis effusio, nec
sola confert fidei palmam illa exustio flammaram, aut fu-
nesta manus carnificum: nec occasu duntaxat & inter-
neccione, sed contemptu quoque corporis venit ad coronam: & (quod citra vllam
beatorum martyrum, qui in persecutionibus sunt defuncti, iniuriam dictum volu-
mus) carnem afflixisse, de mundo triumphasse, diabolum prostrauisse, martyrium est.
Vt enim hæc ipsa rerum comparatione altrinsecus inter se conferamus, martyr vin-
cit subitum tortoris ignem: beatissimus Iustus edomuit flammam quotidianam. Mar-
tyr breuem suscipit cum persecutore conflictum: beatus Iustus longum habuit ad-
uersus vitia carnis certamen. Martyr in strenua & virili colluctatione, Iustus in dia-
bolica infestatione conseruauit patientiam. Martyr pro Christo patitur, quia pati
desiderat: voluit verò etiam beatus Iustus pati. Martyr abnegans idola, verum Deum
confiteretur: Iustus vt præclariùs Christum confiteretur, seipsum abnegauit sibi. Po-
stremò, martyris certamen omne, mors illata consummat: beati verò Iusti auctum
est certamen, dum mors negatur. Audi Apostolum dicentem: Mihi mundus cruci-
fixus est, & ego mundo.

Ac primùm quidem, vt de nomine beati antistitis pauca dicamus, vsitatum est in
sacris literis, vt ipsa nominum impositio siue enunciatio, quædam sit annunciatio
futurorum. Ità ergò & Iusti nostri subsequenti vitæ gratiam iam inde ab incunabulis
impositum nomen expressit, dum instinctu diuino præ se ferens id, quod futurum
erat, proprium accipit vocabulum à testimonio meritorum. Vnde etiam factum ar-
bitror, vt ille sanctus adolescens, tam virtutis, quàm itineris eius particeps futurus,
nomen Viatoris acciperet. Porro Iustus, Viennensis primùm Diaconus, postea ve-
rò Lugdunensis ecclesiæ antistes consecratus est. Quam ille ecclesiam tanta purita-
te, integritate, modestia, pietate, patientia per multos rexit annos, tanta quoque
pauperum cura, tanta diuinorum mandatorum obseruatione, vt etiam magnificos
& præstantes Domini sacerdotes omni virtutum gratia anteiret.

Sed cum ità intentus functioni suæ & plebis profectui, illi ecclesiæ præsideret, ad
cunt

Septembris 2.

Martyrium
obicit mul-
tis modis,
& præferim
reite Grego-
rio per pati-
entiam.

Galat. 6.

Viator mi-
nister & di-
scipulus S.
Iusti.

S. Iust' Epi-
scopus Lug-
dunensis.